

Beretning fra Statskonsulent Nic. Hørlyck.

I 1916 har jeg været paa Rejse 188 Dage og har besøgt 28 Mejerier, 58 Udstillinger af Smør og delvis Ost i Amtskredsene, de store provinsielle Udstillinger i Jylland og paa Fyn, en Konkurrenceudstilling i Søby, 9 af Forsøgslaboratoriets Udstillinger samt forskellige Møder.

Ved Mejeribesøgene adskiller Virksomheden sig ganske naturligt ikke nævneværdigt fra foregaaende Aar. Ogsaa i Aar har jeg nogle Gange været tilkaldt enten for at holde Foredrag eller give Oplysning om Indretning af Syrningsanlæg som Regel sammen med Regenerativsystemet og Skummetmælkens Afkøling. Da Prisen paa Brændsel for Tiden er høj, er det mere værd end ellers at kunne spare $\frac{1}{3}$ ved Anvendelsen af Regenerativ, men dog maa denne Besparelse regnes for underordnet ved Siden af Fordelen ved at faa god Mælk hjem fra Mejeriet. Men begge Dele taget i Betragtning gør, at Mejerierne ser deres Fordel ved at ofre de til Tider ikke ganske smaa Summer for at foretage denne Ændring i Driften. Thi netop nu gælder det jo i særlig Grad om, at navnlig de smaa Dyr kan taale den Mælk, som skal afløse Modernmælken.

Men i øvrigt gælder Mejeribesøgene oftest Smørfejl, som enten er paavist gennem Forsøgslaboratoriets Smørudstillinger eller gennem Holdbarhedsbedømmelser, og kun undtagelsesvis er der fra Aftageren ført Klage og da som Regel over Smørsvind. Dette sidste maa ikke forstaas, som alt er i Orden, naar blot Aftageren ikke klager, thi i denne Forbindelse maa ikke glemmes, at for Aftageren er det meget vanskeligt at paavise Smørfejl, da Afskibningen foregaar, forinden Smørfejlene i Almindelighed kan faa Tid til at røbe sig. Forholdene ligger altsaa saaledes, som der ofte er gjort opmærksom paa, at Smørfejlene meget let helt kan undgaa vor Opmærksomhed her hjemme; og paavises nu og da

Fejl, er det endda et Spørgsmaal, om Fejlen indenfor rimelig Tid rettes.

Vel er det saaledes, at man ude paa Mejerierne paa egen Haand i mange Tilfælde med Lethed retter en Fejl, naar først den er paavist, men ofte er det dog saaledes, at det vilde være i høj Grad ønskeligt snarest muligt at søge Hjælp. Men at søge Hjælp er en egen Sag. Er Bestyreren ny paa Pladsen — og i saadant Tilfælde indtræffer Fejl lettest — vil han betænke sig mange Gange, før han indlader sig paa Sagen. Thi hvorledes vil Interessenterne se paa dette? Og Opsigt vil det altid vække, naar Bestyreren skal tale med Formanden, denne maaske igen med den øvrige Bestyrelse, forinden endelig Bestemmelse tages. Vogn maa da sendes til Stationen, Rekvisitionen betales o. s. v., hvilket alt let fører til, at det bliver en Sag, hvorom der tales, og derfor forstaar man saa godt, at især den unge Bestyrer prøver sig frem længst muligt i Stedet for at søge Fejlen rettet snarest muligt. Paa dette Punkt staar vi ikke godt.

Vi er inde i en Periode nu, hvor man indenfor Mejeribruget har Øjet aabent for, at alt, hvad der i kommende Tider kan gavne vort Smør, bør tages op. Man synes at være klar over, at den Tid vil komme, da der maa laves en saakaldt »god Reklame«. Men til den Tid vil man gøre den Erfaring — alt andet ufortalt — at ingen Reklame er bedre end en god Kvalitet. Eller maaske rettere sagt saaledes: den gode Reklame kommer først rigtig til sin Ret, naar Kvaliteten er i fuldkommen Orden. Nu er det naturligvis langt fra saaledes, at vi i særlig Grad har forsømt, hvad der naturligt har ligget for Haanden, men der er et svagt Punkt, som jeg allerede har nævnt, hvor man har forsømt noget, og det maa blive den kommende Tid forbeholdt at rette Fejlen. Det vilde være af Vigtighed, om man fæstede sin Opmærksomhed paa at yde især de unge en Hjælp, der er mindre iøjnefaldende og let-

tere tilgængelig end nu. Det vilde ikke være for tidligt at yde Hjælpen uden Udgift, maaske dog med visse Indskrænkninger, saa den Bestyrer, der trænger til Hjælp, kan søge den og faa den uden Fare for sig selv. Der kunde vel bl. a. indvendes her imod, at Konsulenterne allerede har deres Dage godt besat nu og vil ikke kunne overkomme et forøget Arbejde, som kunde tænkes at blive Følgen af en Ændring som den antydede. Og dette kan vel ogsaa være rigtigt. Men Konsulenterne maatte maaske i saa Tilfælde fortrinsvis tage det Arbejde, der skønnedes at være vigtigst, og lade det mindre vigtige vente eller eventuelt helt udgaa, noget som i øvrigt ikke er ukendt, men har været praktiseret, saa længe Konsulentvirksomheden har bestaaet. Paa den Maade vilde man bedst komme ud over, at Mejerierne i længere Tid arbejder med Smørfejl, som hurtigt kunde rettes, om der blev Lejlighed dertil. Hermed skal altsaa ikke være sagt, at alle Mejerier arbejder for længe med tilstedeværende Smørfejl, fordi man ikke selv forstaar at rette dem. Men der er dog for mange Mejerier, som gør det, fordi man frygter for at tilkalde Hjælp.

Men i denne Forbindelse maa det ikke glemmes, at det er mindst lige saa vigtigt at faa Smørfejlen paavist, som at faa den rettet, og det skal derfor ogsaa i Aar stærkt fremhæves, at med den Erfaring, man i Aarenes Løb samler sig i sin Gerning, kan man ikke frigøre sig for den Tanke, at det er ganske urimeligt, at der endnu ikke hver Uge finder en Holdbarhedsbedømmelse Sted af alt vort Smør.

Udstillinger: Om Smørudstillingerne i Almindelighed kan man sige, at man gennem dem enten søger at skaffe sig Oplysning om Smørkvaliteten paa de deltagende Mejerier, og af den Grund kender Mejerierne ikke paa Forhaand Dagen, da Indkaldelsen af Smørret finder Sted, eller man søger at fremme Lysten og Energien til at fremstille det bedst mulige en bestemt Dag,

som derfor forud er kendt. Af sidste Slags træffer man de store provinsielle Mejeriudstillinger og enkelte saakaldte Konkurrenceudstillinger; af første Slags Forsøgslaboratoriets Smørudstillinger og de saakaldte Bøtteudstillinger.

Vil man søge at gøre sig klart, om de forskellige Udstillinger formaar at løse den eller de Opgaver, man stiller dem, kan man ikke undgaa først og fremmest at lægge Mærke til, at der er Forskel paa det Smør, der fremstilles paa Forsøgslaboratoriets Udstillinger og Bøtteudstillingerne, og det til Trods for, at man begge Steder søger at faa fat paa et paalideligt Udtryk for den daglige Produktion.

Til Forsøgslaboratoriets Udstillinger forlanges en færdiglavet Drittel indsendt, og man kan heller ikke frigøre sig for det Indtryk, at hver enkelt af Udstillingerne i Virkeligheden svarer til den daglige Produktion. Tilmed er hele Ordningen fuldendt, og de til Udstillingerne knyttede Undersøgelser angaaende Vandprocent, bortflydt Lage, Nettovægt, Mug o. s. v. saa værdifulde, at disse Udstillinger indtager en Særstilling. Men saa udmærkede de end er, klæber der dog den Mangel ved dem, at der med samtlige Landets Mejerier som Deltagere kun kan gives de enkelte Mejerier faa Indkaldelser, og selv om Indkaldelserne for nogle Mejerier paa Grund af daarlig Kvalitet bliver hyppigere end for andre, maa Grundlaget for en sikker Bedømmelse af Aarsproduktionen dog kaldes spinkel. Men selv med denne Mangel maa disse Udstillinger dog kaldes Landets bedste.

Til Bøtteudstillingerne forlanges Smørret afsendt Dagen efter Modtagelsen af Indkaldelsen, og er det end vanskeligt at paapege, at det i Løbet af saa kort Tid paa Mejeriet vil være muligt at rette væsentligt paa Produktionen, er det en Kendsgerning, at Smørret paa Bøtteudstillingerne synes af bedre Kvalitet end paa Forsøgslaboratoriets Udstillinger. Her kan ganske vist Op-

bevaringen og Transportforholdene tænkes at spille en Rolle, men selv i Kredse, hvor Smørret ikke staar under gode Forhold, faar man det samme Indtryk, om end ikke saa udpræget. Men ligesom Forsøgslaboratoriets Udstillinger ved Siden af den egentlige Hovedopgave at bedømme Smørrets Kvalitet tillige har andre Opgaver at røgte, saaledes har Bøtteudstillingerne i hvert Fald een betydningsfuld Opgave ved Siden af Smørbedømmelsen, idet de har været og delvis ogsaa endnu er et godt Samlingssted for Kredsens Mejerister og andre, som har Interesse i Mejeribrug. Og yderligere maa man ikke se bort fra, at det navnlig er paa Bøtteudstillingerne, Mejeristerne søger og ogsaa opnaar den Varekundskab, som absolut er nødvendig for enhver Mejerist.

Bøtteudstillingerne er derfor ikke, hvad de tilsigter, et fuldt gyldigt Udtryk for den daglige Produktion, og man kan ikke altid frigøre sig for det Indtryk, at Tiden ligesom er i Færd med at løbe fra dem, og dog kan man ingeniunde kalde dem betydningsløse, netop fordi de er et godt Samlingssted og Lærested. Men det er dog et Spørgsmaal værd at overveje, om ikke der bør ske en Forandring, saa Smørret paa Bøtteudstillingerne enten bliver et paalideligt Udtryk for den daglige Produktion, eller man muligt bør gaa helt til den anden Side og lade Dagen, hvorpaa Udstillingssmørret laves, være forud kendt af alle, saaledes som Skik var i Bøtteudstillingernes første Dage her i Jylland. Da var disse Udstillinger ikke og skulde heller ikke være et Udpluk af, hvad Mejerierne til daglig producerer, men Mejerierne skulde her kunne prøve sig frem og søge at opnaa det bedst mulige Resultat. Og i dette Arbejde laa der ikke alene en kraftig Spøire, men det stod tillige i Mejeriernes Magt at prøve sig frem med nye Metoder. Der klages ofte over, at det er vanskeligt ude paa Mejerierne at interessere Ungdommen for den daglige Gerning, og det gælder baade Smør og Ost. I de Aar,

Ostelagerbedømmelsen gennemførtes i en Del Amtskredse her, var det dog for Ostens Vedkommende noget anderledes, idet de unge vidste, at en Gang i Slutningen af Juli eller Begyndelsen af August vilde Lageret blive bedømt, og for Mejeriets Bestyrer var det derfor lettere at interessere dem for Arbejdet. Men noget lignende vilde være Tilfældet, om Indkaldelsen til Bøtteudstillingerne ændredes i den antydede Retning, og man skal ikke undervurdere Virkningen heraf.

Hvad endelig den anden Slags Udstillinger angaar, de provinsielle Udstillinger og Konkurrenceudstillingerne, saa har der jo i de senere Aar rejst sig nogen Uvilje mod dem, og der kan vel ogsaa uden Vanskelighed paapeges forskellige Mangler. Men der kan vel neppe være nogen, der vil rejse Indvendinger mod det nyttige i den Anspændelse, der de fleste Steder gaar forud for en saadan Udstillings Afholdelse, thi det er jo dog ogsaa bl. a. gennem saadan Anspændelse, Fremskridtene skal komme. Noget ganske andet er, at der blandt uforstaaende tillægges Resultatet fra en saadan enkelt Udstilling for stor Værdi.

Men i øvrigt er det ikke muligt under en Omtale af vore Udstillinger at tilbageholde en Bemærkning om, at med den Erfaring, man i Aarenes Løb samler sig i sin Gerning, finder man det uforstaaeligt, at man endnu ikke har gennemført en Holdbarhedsbedømmelse af alt Smør hver Uge. Den første Betingelse maa dog være at gøre Mejerierne bekendt med eventuelle Smørfejl, men det formaar man kun gennem en ugentlig Holdbarhedsbedømmelse. Og først da kommer det næste vigtige Spørgsmaal: at faa Fejlen rettet snarest muligt. De praktiske Vanskeligheder, som naturligvis er til Stede, lader sig overvinde, og Nyttens tvivler vist ingen om.

Som i tidligere Aar har jeg ogsaa i Aar paa forskellige Møder haft Lejlighed til at tale om forskellige Spørgsmaal og skal saaledes særligt nævne, at jeg paa Opfordring af »De danske Mejeriforeningers Fællesorga-

nisation« ved et Møde sidste Sommer i Odense talte om »Smørvejning« — Anledningen hertil var nogle Klager over Smørsvind. Uden i øvrigt at komme ind paa Spørgsmaalet nu skal kun oplyses, at min Henstilling om forsøgsvis at prøve en Plombering af Smørtræerne har givet Anledning til, at et saadant Forsøg vil blive gjort.

Af Forespørgsler har jeg modtaget en Del, og ikke sjældent ønskes en Smørfejl rettet pr. Telefon. Til Tider lader det sig ogsaa gøre, men dog ikke altid, og et Besøg paa Stedet bliver da Resultatet. Brevnes Antal formindskes, idet Telefonen træder i Stedet.

Beretning fra Statskonsulent Niels Pedersen.

Det forløbne Aar ligner, hvad min Virksomhed angaar, i det væsentligste sine Forgængere. Jeg har ialt været paa Rejse i 276 Dage, og med Hensyn til Enkelthederne ved mit Arbejde henvises til følgende:

Mejerier. 81 Gange har jeg været tilkaldt til Mejerier, enten for at rette Smørfejl, bedømme Mælken, holde Foredrag eller give Raad og Vejledning ved Planlæggelsen af Ombygninger af Lokaler og Nyanskaffelser af Maskiner. Jeg har 3 Gange besøgt Mejerier uden Rekvisition.

Udstillinger. 53 Gange har jeg været tilkaldt som Dommer ved Smørudstillinger; heraf 2 provinsielle Udstillinger, 7 Udstillinger ved Forsøgslaboratoriet og 44 Bøtteudstillinger, hvor jeg ofte har gjort tilstedeværende Fejl ved Kvaliten til Genstand for Omtale. Endvidere har jeg som Udvalgsmedlem været behjælpelig med Ordningen af 22. jyske Mejeriudstilling i Viborg samt affattet Beretning om samme.

Desuden har jeg deltaget i den ugentlige Bedømmelse af Smørret i Nørrejysk Smørekspportforening 40

Gange, hos Maypole Dairy & Co., Esbjerg, 24 Gange og i Dansk Andels-Smørekseportforening, Esbjerg, 18 Gange.

Møder. Ifølge Indbydelse har jeg deltaget i 16 Møder, heraf Delegeretmøderne i Danske Mejeriers Fællesorganisation, Mejerist- og Landboforeninger.

Foredrag. Jeg har holdt 44 Foredrag; for største Parten ved Møder og Generalforsamlinger paa Mejerier, hvor Emnerne oftest har drejet sig om Mælkenes Behandling, Mælkebedømmelse, Mælkenes Afregning, Skummetmælkenes Syrning, Ombygning af Mejeriet og Betydningen af Sammenhold i store Mejerier.

Foruden den sædvanlige Korrespondance har jeg besørget Arbejdet som Sekretær i Mejeriudvalget indenfor Foreningen af jyske Landboforeninger samt været enkelte Mejerier behjælpelig med Udarbejdelsen af Betydelser og Beskrivelser for Maskinopstillinger.

Ligesom i tidligere Aar har jeg været Censor ved Afgangsprøven for Mejerister paa Ladelund og Dalum Mejeriskoler.

Fra 13.—16. August foretog jeg med Understøttelse af Landbrugsministeriet en Rejse til Malmö og Alnarp for der at se de svenske Smørudstillinger i Malmö og Forsøgsmejeriet paa Alnarp.

Det forløbne Aar lignede for Mejeribrugets Vedkommende sin Forgænger, kun at de af Krigen skabte Forhold gjorde sig endnu stærkere gældende, og selv om Prisen paa Smør har været betydelig højere end i de foregaaende Aar, maa man dog ikke være blind for, at navnlig Vanskelighederne stedse er blevet større og større, saa en betydelig Del af de forøgede Indtægter har maattet anvendes til at overvinde de større Produktions- og Driftsudgifter, saa Nettoudbyttet næppe bliver saa gunstigt, som de høje Priser skulde lade formode. Trods alt maa Aaret dog betegnes som et godt Mejeriaar; men Spørgsmaalet om, hvad Fremtiden vil bringe, trænger stedse stærkere og stærkere paa, og der

holdes næppe mange Generalforsamlinger Landet over, hvor dette Spørgsmaal ikke kommer frem, og navnlig paa Generalforsamlinger, hvor der skal tages Stilling til Bekostninger foranlediget ved Ændringer ved Lokaler eller Maskiner. De nævnte Betæneligheder i Forbindelse med en overordentlig stor Stigning af Priser paa Materialer og Arbejdsløn maa nærmest tilskrives Grunden til, at der næppe i Aar er foretaget saa mange Ombygninger af ældre Mejerier som i tidligere Aar, selv om denne Virksomhed dog langt fra ganske er hørt op.

Mælkemængden er yderligere gaaet lidt ned, væsentligst af samme Grund som anført i sidste Aarsberetning: dyre Foderstoffer og høje Kvægpriser; men Mælken har været fed, saa Forbruget til et kg Smør har gennemgaaende været lavt.

Smørret har ligesom i Fjor været af god Kvalitet, trods de for Vinterens Vedkommende ikke særlig gode Fodringsforhold. Den fuldstændige Mangel af Solsikkekager har givet Smørret en Tilbøjelighed for kort og mager Konsistens, og kun Ændringer i Arbejdsmaaden har formaaet at modvirke dette saa nogenlunde.

Aaret har været stærkt præget af Arbejdet for at frigøre sig mest muligt for de høje Brændselsudgifter, og Tallet paa de Mejerier, som har gjort Forsøg med at erstatte Kullene med Tørv og Kvas, er feroget ret betydeligt; men for begge Brændselsmaterialer gælder, at de jo kun kan bære Omkostningerne ved en begrænset Transport, saa Mejeriernes Beliggenhed er i høj Grad bestemmende for den opnaaede Besparelse. For Kvasets Vedkommende kommer yderligere Vanskeligheden ved at skaffe Arbejdskraft til at hugge og binde Kvaset, hvorfor man kan se Mejerier beliggende tæt ved store Plantninger, som ikke har kunnet fremskaffe Udhugst i tilstrækkelig Mængde til Mejeriets Brug. Ikke faa Mejerier har søgt at spare Brændsel ved at indføre Regenerativapparater, af hvilke der er konstrueret tre nye Typer i Aarets Løb. En Del af disse Mejerier har til-

lige indført Syrning af den skummede Mælk, og der hersker almindelig Tilfredshed med denne Foranstaltning blandt vedkommende Mejeriers Leverandører; man træffer saaledes paa disse Egne Mejerier, som tilbage-sender 80 pCt. af den skummede Mælk i syrnet Tilstand. Desværre er der ogsaa Mejerier, som ved at indføre Regenerativsystemet kun har haft Opmærksomheden rettet paa den Besparelse, der kan opnaas i Brændsel, og ikke tænker paa, at Skummetmælken, dersom den ikke yderligere køles ned, bliver mere uholdbar og derfor et ringere Foderemne end den varme eller afkølede Skummetmælk. Mejeriernes Bestyrelse bør her huske, at det ikke blot gælder om at bringe Driftsudgifterne ned til det mindst mulige, men ogsaa at fremstille sunde og gode Affaldsprodukter — Skummet- og Kærnemælk — ellers kan den opnaaede Besparelse let blive temmelig dyr. Skummet- og Kærnemælken repræsenterer jo efter de nuværende Priser paa Foderstoffer temmelig store Værdier, et Forhold, som Andelshaverne ikke altid har tilstrækkeligt for Øje, naar der er Tale om at sammenligne Koholdets Rentabilitet med andre Produktionsgrene indenfor Landbruget.

Mælkebedømmelsen fortsættes paa disse Egne i samme gode Spor, som den nu har gaaet i i en Aarrække, men det maa sikkert beklages, at denne Bevægelse ikke har faaet samme Udbredelse i andre Egne, saa meget mere som vi nu raader over ganske fortrinlige Hjælpemidler til Mælkens Bedømmelse foruden ved Lugt og Smag: Reduktase- og Gær-Reduktaseprøven. Man kan høre indvendt mod Mælkebedømmelsen, at den hvilende paa Lugt og Smag ikke er tilstrækkelig tillidvækkende, og det er ikke blot Bedømmelsen af Mælken paa vore Mejerier, som er udsat for Kritik; men ogsaa Bedømmelsen ved vore Smørudstillinger har ofte været gjort til Genstand for en saadan. Denne Mangel paa Tillid til Bedømmelsen er vel nok den væsentligste Grund til, at Mælkebedømmelsen ikke har

faaet den ønskede Udbredelse, idet man glemmer, at man i Reduktase- og Gær-Reduktaseprøven har et absolut sikkert Middel til Bedømmelse af alle de Mælkefejl, der skylder Bakterier deres Oprindelse, idet Bakteriemængden og Bakteriearten jo indirekte aflæses i de udtagne Mælkeprøver. Her har man saa at sige at gøre med en mekanisk Prøve, hvor man ligefrem kan aflæse Mælkens Kvalitet, der ikke er afhængig af den Persons Lugte- og Smagsans, som udfører Bedømmelsen. Reduktaseprøven er Grundlaget, hvorpaa Bedømmelsen hviler i de svenske Mælkebedømmelsesforeninger, og det er kun beklageligt, at denne Bedømmelsesmaade ikke har vundet større Udbredelse i danske Mejerier.
